

Stanowisko Komisji Nadzwyczajnej do spraw Klimatu

z dnia 22 lutego 2022 r.

w sprawie konieczności dokonania zmian prawnych zapewniających zrównoważone wykorzystanie biomasy drzewnej w produkcji energii

Komisja Nadzwyczajna do spraw Klimatu, po zapoznaniu się na posiedzeniu w dniu 22 lutego 2022 r. z Raportem: „Lasy do spalania. Prawdziwa cena bioenergii”, dostrzega zagrożenia związane z szybko rosnącym wykorzystaniem biomasy drzewnej w produkcji energii. W ocenie Komisji aby zminimalizować wskazane zagrożenia dla klimatu i środowiska należy zapewnić zrównoważone wykorzystanie biomasy drzewnej w produkcji energii. W tym celu Rada Ministrów powinna podjąć działania legislacyjne przewidujące w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, w szczególności:

- 1) wprowadzenie definicji:
 - a) pierwotnej biomasy drzewnej – rozumianej jako biomasa dostarczana na potrzeby produkcji energii bezpośrednio z lasów i innych terenów zadrzewionych,
 - b) wtórnej biomasy drzewnej – rozumianej jako pozostałości i produkty uboczne pochodzące m.in. z przemysłu drzewnego, nieprzydatne do wytworzenia trwałych produktów;
- 2) odejście od wspierania spalania pierwotnej biomasy drzewnej w mechanizmach wsparcia dla odnawialnych źródeł energii;
- 3) wprowadzenie przepisów zapewniających skuteczny monitoring i raportowanie, dotyczące źródeł, rodzaju i ilości biomasy drzewnej wykorzystywanej do produkcji energii w Polsce;
- 4) wprowadzenie regulacji gwarantujących kaskadowe wykorzystywanie biomasy drzewnej, które dopuszczają uznanie energii wytworzonej ze spalania biomasy drzewnej za pochodzącą ze źródeł odnawialnych tylko wtedy, kiedy do jej wytworzenia wykorzystane są odpady nieprzydatne do produkcji trwałych produktów.

UZASADNIENIE

W ostatnich kilkunastu latach można zaobserwować bardzo szybki rozwój polskiego sektora bioenergetyki. Dowodem na to jest niemal ośmiokrotny wzrost mocy (z 190 MW do 1 tysiąca 512 MW) instalacji wykorzystujących biomasę do produkcji energii w latach 2005–2020. Jednym z głównych paliw wykorzystywanych w bioenergetyce jest biomasa drzewna. Wspomniany rozwój sektora bioenergetyki doprowadził do wzrostu rocznego spalania tego paliwa w elektrowniach, ciepłowniach i elektrociepłowniach z zaledwie 35 tysięcy m³ w 2005 r. do 4,9 mln m³ w 2020 r., co oznacza stu czterdziestokrotny wzrost w ciągu 15 lat. Wykorzystanie biomasy drzewnej do produkcji energii w Polsce wzrosło o niemal 10 milionów m³: z 13,8 miliona m³ w 2004 do 23,4 miliona m³ w 2020 r.

Głównymi przyczynami dynamicznego rozwoju tego sektora energetyki jest kwalifikowanie biomasy drzewnej jako odnawialnego źródła energii i zaliczanie jej do osiągania celów dotyczących udziału OZE w produkcji energii oraz korzyści finansowe dla producentów energii z biomasy wynikające z mechanizmów wsparcia dla OZE. Tylko w latach 2011–2020 producenci energii elektrycznej z biomasy stałej uzyskali pomoc o łącznej wartości ponad 21 miliardów zł. Co więcej, w latach 2003–2021 publiczne finansowanie (łącznie 2 miliardy zł) otrzymało 37 komunalnych elektrociepłowni zasilanych biomasą drzewną oraz 50 tysięcy gospodarstw domowych zamieniających źródła ciepła na kotły na biomasę.

Przewiduje się dalszy dynamiczny rozwój bioenergetyki w Polsce w ciągu następnych 10 lat. Opracowane przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska dokumenty strategiczne — „Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021–2030” oraz „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.”, przewidują w latach 2021–2030 11 miliardów zł nakładów inwestycyjnych na wytwarzanie energii elektrycznej z biomasy. Moc osiągalna wytwarzania energii elektrycznej z biomasy w elektrowniach i elektrociepłowniach ma wzrosnąć w latach 2015–2030 o 177% (z 553 MW do 1 tysiąca 531 MW), a biomasa ma stać się głównym odnawialnym źródłem energii w ciepłownictwie. Według rządowych planów pozyskanie biomasy stałej z zasobów krajowych ma wzrosnąć w tym samym okresie o ponad połowę.

Mimo rosnącego znaczenia biomasy drzewnej w produkcji energii, brak jest jednak w Polsce skutecznego systemu monitorowania jej pochodzenia, koniecznego do rzetelnego planowania polityki klimatycznej i środowiskowej kraju. Świadczy o tym fakt, że w składanych przez Polskę do Komisji Europejskiej sprawozdaniach okresowych

dotyczących postępu w promowaniu i wykorzystaniu energii ze źródeł odnawialnych, od ponad 10 lat administracja państwowa nie jest w stanie podać ilości biomasy drzewnej wykorzystywanej do produkcji energii z podziałem na pośrednie (wtórna biomasa drzewna) i bezpośrednio (pierwotna biomasa drzewna) dostawy biomasy drzewnej. Co więcej, mimo planów zwiększenia wykorzystania biomasy z zasobów krajowych do produkcji energii rządowe strategie dotyczące energetyki i klimatu nie wskazują źródeł pochodzenia dodatkowej biomasy drzewnej potrzebnej do zaspokojenia zwiększonego zapotrzebowania w sektorze energetyki.

Tymczasem wpływ na klimat i środowisko jest diametralnie różny w zależności od rodzaju pozyskiwanej i spalanej biomasy drzewnej wykorzystywanej do produkcji energii. Pierwotna biomasa drzewna (nieprzetworzone drewno) to wysokoemisyjne źródło energii. Ilość wyemitowanego do atmosfery dwutlenku węgla na jednostkę wyprodukowanej przez jej spalanie energii jest wyższa nawet od tej wyemitowanej na skutek spalania paliw kopalnych. Pochłonięcie równoważnej ilości CO₂ przez odrastające drzewa jest rozłożone w czasie i może trwać, w zależności od rodzaju i pochodzenia spalanej biomasy, od ok. 10 do ponad 100 lat. Ze względu na konieczność ograniczenia emisji gazów cieplarnianych do atmosfery oraz osiągnięcia neutralności klimatycznej w 2050 r. promowanie wykorzystywania pierwotnej biomasy leśnej do produkcji energii nie jest właściwym działaniem z punktu widzenia wysiłków na rzecz zatrzymania zmian klimatu. Co więcej, pozyskiwanie biomasy leśnej na cele energetyczne stwarza zagrożenie dla różnorodności biologicznej lasów, np. poprzez pozyskiwanie drzew biocenotycznych, martwych i zamierających. Wykorzystanie biomasy drzewnej do produkcji energii może być uznane za korzystne z punktu widzenia walki ze zmianami klimatu tylko wtedy, gdy spalane są odpady, które zgodnie z zasadą kaskadowego wykorzystania materiałów, nie mogą posłużyć do produkcji trwałych materiałów.

W związku z odmiennym wpływem na klimat i środowisko konieczne jest wprowadzenie do systemu prawnego definicji pierwotnej biomasy drzewnej (biomasa dostarczana na potrzeby produkcji energii bezpośrednio z lasów i innych terenów zadrzewionych) oraz wtórnej biomasy drzewnej (pozostałości i produkty uboczne pochodzące m.in. z przemysłu drzewnego nieprzydatne do wytworzenia trwałych produktów). Wprowadzenie rozróżnienia powinno posłużyć do zróżnicowania podejścia do wykorzystania tych dwóch rodzajów biomasy drzewnej do produkcji energii. Należy wprowadzić system

monitoringu biomasy drzewnej wykorzystywanej do produkcji energii uwzględniający rozróżnienie na biomasę pierwotną i wtórną. Jedynie bowiem energia wytworzona z wtórnej biomasy drzewnej powinna być uznawana za OZE i móc otrzymywać wsparcie dla odnawialnych źródeł energii.

Wprowadzenie wyżej postulowanych zmian jest kluczowe dla odpowiedzialnego kształtowania polityki klimatycznej i środowiskowej kraju oraz zapewnienia, że rosnące zapotrzebowanie na biomasę drzewną w energetyce nie doprowadzi do uszczuplenia leśnych rezerwarów węgla oraz degradacji przyrody lasów w Polsce.

Skonkretnij